

Erkel napok

Gyula város szívélyes meghívására, 2015. március 15-én Budakeszi delegációja látogatott el Gyulára, Erkel Ferenc szülővárosába. Júniusi ünnepsorozatunk alkalmából pedig Budakeszi látta vendégül Gyula város delegációját.

A rendezvényeken tiszteletét tette Kónya István, Gyula város alpolgármestere, dr. Varga Erzsébet aljegyző és Bagyinszki Zoltán vezető főtanácsos. A gyulai vendégekhez szombaton az Erkel Ferenc Társaság jóvoltából Perlaki Attila vezetésével a Gyulai Erkel Ferenc Vegyes Kar is csatlakozott.

Az ünnepi megemlékezés június 12-én a Himnusz-szobornál kezdődött, ahol Tóthné Fajtha Anita, az Erkel Ferenc Művelődési Központ igazgatója köszöntötte a jelenlévőket. Megemlékezett Fáy Péter, a Kölcsey Társaság tagja, Kölcsey Ferenc leszármazottja, közreműködött a Budakeszi Népdalkör Kis Csongor Áronné vezetésével.

Az Erkel Ferenc emlékháznál Hidas Mátvás, a Budakeszi Szépitő Egyesület elnöke, Budakeszi díszpolgára mondott beszédet.

A megemlékezések sora az Erkel Ferenc-szobornál folytatódott, ahol dr. Csutoráné dr. Győri Ottilia, Budakeszi város polgármestere üdvözölte az Erkel Napok résztvevőit, majd Kónya István, Gyula város alpolgármestere tartott megemlékező beszédet:

„Megtiszteltetés számomra, hogy városaink közös találkozásának újabb eseményén a nagy nemze-

ti zeneköltő, Erkel Ferenc bronzszobránál róhatjuk le tiszteletünket művészi nagyságát méltatva. Mert való igaz, hogy országunk több zeneköltővel büszkélkedhet, de a legnagyobb, legkedvesebb nekünk, aki egészen a mienk, aki hazájának, e kis hazának szentelte életét, a magyar klasszikus zene megteremtője, s a kor utolérhetetlen mestere Erkel Ferenc volt. Ha a Kárpát-medencei magyarság és szűkebb hazánk, a benne lakó hazánkfiak büszkének nemzeti

imádságunk megzenésítőjére, akkor azt gondolom és hiszem, hogy városaink közösségei még inkább magukénak érzik a mestert és annak életművét, valamint életének két legmeghatározóbb helyszínét: szülővárosát, Gyulát – ahol útjára indult zenei pályája – és kedves időtöltésének szeretett helyszínét, Budakeszit” – mondta Kónya István.

Gyula város alpolgármestere beszédében felelevenítette Erkel életének legfontosabb állomásait és történéseit, hálát mondott hajdani honfitársainak a magyar nyelv megőrzéséért, használatáért, a magyar kultúra fennmaradásáért folytatott küzdelmükért, amelynek egyik hatalmas jelentőségű momentuma Erkel Ferenc munkássága, azon belül nemzeti himnuszunk megkomponálása.

A jelenlévők meghallgathatták Szita Csaba vezényletével a Budakeszi Városi Fúvószenekart, Farkas László vezetésével a Budakeszi Erkel Ferenc Kamarakórust és Kis Csongor Áronné népdalénekes ünnepi műsorát.

Természetesen a zene ezzel nem ért véget. Az Erkel Ferenc-emlékkiállítás és Fodor András karnagy vezényletével a Prohászka Ottokár Katolikus Gimnázium kórusának műsora hasonlóan feledhetetlen percek okozott az Erkel Ferenc Művelődési Központban. Zongorán közreműködött Pitter Károly.

Az ünnepi percek közepette Somogyváry Ákos karnagy, az Erkel Ferenc Társaság elnöke köszöntötte a jelenlévőket, majd átadta Budakeszi város számára annak a ritka Erkel-képnek egy másolatát, melyet az Erkel-bicentenáriumi évében Gyula városának adott át.

Kedves budakeszi polgárok!

Megtiszteltetés számomra, hogy városaink közös találkozásának újabb eseményén a nagy nemzeti zeneköltő, Erkel Ferenc bronzszobránál róhatjuk le tiszteletünket művészi nagyságát méltatva. Mert való igaz, hogy országunk több zeneköltővel büszkélkedhet, de a legnagyobb, legkedvesebb nekünk, aki egészen a mienk, aki hazájának, e kis hazának szentelte életét, a magyar klasszikus zene megteremtője, s a kor utolérhetetlen mestere Erkel Ferenc volt.

Ha a Kárpát-medencei magyarság és szűkebb hazánk, a benne lakó hazánkfiak büszkének nemzeti imádságunk megzenésítőjére, akkor azt gondolom és hiszem, hogy városaink közösségei még inkább magukénak érzik a mestert és annak életművét, valamint életének két legmeghatározóbb helyszínét: szülővárosát, Gyulát – ahol útjára indult zenei pályája – és kedves időtöltésének szeretett helyszínét, Budakeszit.

Mi, gyulaiak viszonylag keveset tudunk a mester Budakeszin töltött felejthetetlen időszakairól. Ezen fontos eseményeket, baráti, kortársi

találkozók megannyi apró részletét, Erkel e városához fűződő élményeit évről évre felelevenítik a szónokok, az ő tiszteletére és munkásságának megbecsülésére életre hívott ünnepi rendezvényeken.

Engedjék meg a tisztelt ünneplők, hogy ezen a közös, felemelő ünnepi alkalmon néhány gondolatban felelevenítsem Erkel Ferenc gyulai életének fontosabb állomásait, történéseit, emlékeztetést a teljesség igénye nélkül.

Az 1810. november 7-én, Gyulán született Erkel Ferenc már 7 esztendősen a házi muzsikálásokon kottalapozgatóként vett részt. Tíz esztendősen már orgonált, 11 évesen pedig nyilvános zongorkoncerttel lépett fel. Pozsonyi, kolozsvári és pesti tanulmányai után is szívesen visszatért szülővárosába. A gyulai Harruckern–Weinckheim kastély parkjában komponálta meg a Bánk bánt (az idős tölgyfa ma már a Várfürdő parkjának egyik ikonikus darabja), valamint a Dózsa György és a Barankovics György című operákat. Mindig hálásan gondolt szülővárosára, s ha tudott, igyeke-

zett segíteni: hangversenyt adott a szerveződéssel lévő gyulai kórház javára, de így tett az 1855-ös gyulai árvízkarosultak megsegítésére: a Nemzeti Múzeumban rendezett hangverseny bevételeit ajánlotta fel. Nem feledkezett meg a gyulai dal-körök felkarolásáról sem. 1872. augusztus 3–5-e között a Békés megyei daláregyesület ünnepélyére ő írta a Dalárinulót, amit fia, Erkel Gyula vezényletével mutattak be.

Erkel Ferenc életét nemcsak a zene szeretete tette teljessé, hanem egyik kedvenc időtöltése, a sakkozás. Ha a mester neve elhangzik valamely rendezvényen, nagyon kevesen tudják – talán elképzelni is –, hogy rendkívül mód szerette és művelte ezt a szellemi játékot. Mi, gyulaiak és budakesziek ellenben jól tudjuk, hogy ez így van. Példa nélküli, hogy egy ország legjobb zeneszerzője az ország legerősebb sakkozója is legyen. Erkel Ferenc az ötvenes évektől a magyar sakkozás rangelsője, mester szintű játékos volt. A megalakuló pesti sakk-körnek pedig éveken át ő töltötte be az elnöki tisztét.

Szülővárosa még életében, 1888. december 31-én a díszpolgárává választotta, majd halálát követően, 1896-ban szoborállítással tisztelgett a zeneszerző emléke előtt.

Erkel Ferenc nevét Gyula város számos intézménye, közterülete őrzi, akárcsak itt, Budakeszin. Ezek közül mindenképpen kiemelendő az Erkel Ferenc Társaság, mely 1989-ben azzal a céllal alakult meg, hogy minél szélesebb körben ismertté tegye Erkel Ferenc életművét. Elnöki tisztét 2012 óta Somogyvári Ákos karnagy, Erkel Ferenc egyenes ági leszármazottja tölti be. A Városközpont Erkel terén található Magyarország – véleményünk szerint – legszebb és legnagyobb Erkel emlékműve. Szülőháza udvarában pedig egy nagy kültéri sakkasztal jelzi azt, hogy nemcsak a zenében volt szó szerint mester Erkel Ferenc.

Nekünk, az utókor gyermekeinek sosem szabad elfelejtkezniünk a nemzet nagyjairól. Azokról, akik kijelölték a magyarság önrendelkezésének útját, akik magyarságunkért küzdöttek, akik – ha kellett – szembe

„ A képet annak a településnek adnám át, amely szülővárosa mellett hasonló elkötelezettséggel és szeretettel ápolja a zeneszerző emlékét. A két település immáron elválaszthatatlan egységet képez Erkel Ferenc emlékének ápolásában” – fogalmazott az Erkel-leszármazott. Ajándékát szimbolikusan megfejelt a gyulai emlékház avatásakor elvágott nemzeti színű szalag egy darabjával is.

A Wurm kávéház az első pesti sakk-kör megalakulásának helyszíne volt, melynek Erkel Ferenc törzsvendége volt. A művelődési központ reformkori Erkel-kávézójában stílusos delikáttessel: Erkel-kávéval és Erkel- fagyalattal zárhatta a vendégsereg az idei Erkel Napok első estjét:

A megemlékezés-sorozat június 13-án, szombaton 11 órakor folytatódott Erkel Ferenc sírjánál, Budapesten, a Kerepesi temetőben, ahol a két város, Gyula és Budakeszi képviseletében Kónya István és Ohr Alajos alpolgármesterek helyezték el koszorút, közreműködött a Gyulai Erkel Ferenc Vegyes Kar.

A vegyes kar tagjait ebédrel vártuk az Erkel Ferenc Művelődési Központban, majd sétát tettek a Kálváriához, ahol Hidas Mátyas Budakeszi Szépipő Egyesület elnöke várta gyulai vendégeinket.

A Kálvária bemutatását követően ellátogattak a Helytörténeti Gyűjtemény és Tájháza, ahol Schrotti János, Budakeszi Város Német Önkormányzatának elnöke és a Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény Baráti Köre Egyesület várta a vendégeket.

Az Erkel Ferenc Emlékhangversenynek a Hátarainkon Túli Magyarok Református Emléktemplom adott otthont. Boros Péter református lelkész beszédét követően felcsendült Erkel Ferenc Szózata, majd fellépett Kéringer Gábor vezetésével

vel a Czövek Erna Zeneiskola furulya együttese, a Kádár Ágota által vezényelt Zákányi Zsolt Református Vegyes Kar és Perlaki Attila vezetésével a Gyulai Erkel Ferenc Vegyes Kar, zongorán közreműködött Nátor Éva. Az ünnepi műsorban először hangzott el Budakeszin az 1867. évi koronázásra írott, komponált Magyar Cantate, melyben közreműködött Koós Flóra szoprán, Heim Mercedes alt, Kállay Gábor tenor és Jekl László basszus ének-művészek, vezényelt Somogyváry Ákos karnagy.

Vasárnap Erkel Ferenc másik nagy szerelme, a sakk került előtérbe. Erkel korának egyik legjobb sakkjátékosa volt, idén immáron tizenötödik alkalommal adóztak emlékének Budakeszi járás településeinek körében. Az Erkel Ferenc Sakk Emlékverseny június 14-én, 9 órától a helyi Erkel Ferenc Művelődési Központban kezdődött. A játékot Pregitzer György, a Zsámbéki Sportbarátok Sakk Szakosztályának vezetője vezette.

Berlinger Gábor

Fotók: Bagyinszky Zoltán, Pék Lajos és az EFMK munkatársai

Támogatóink: Budakeszi Város Önkormányzata, Budakeszi Város Német Önkormányzata, Gyulai Erkel Ferenc Társaság, Buda Környéki Televízió, Paletta Press Nyomda **Együttműködő partnereink:** András Cukrászda, BVV Kft., Czövek Erna Alapfokú Művészeti Iskola, Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény és Tájháza, Budakeszi Népdalkör, Budakeszi Református Egyházközség, Budakeszi Szépipő Egyesület, Budakeszi Erkel Ferenc Kamarakórus, Erkel Gastro Kft., Gyulai Erkel Ferenc Vegyes Kar, Proházska Ottokár Katolikus Gimnázium, Zákányi Református Vegyes Kar.

mertek nézni a magyarság saját első problémájával, s előttük álló akadályokat nem nehézségként, hanem megoldandó feladatnak tekintették.

Belegondoltunk-e már abba, hogy miért is maradt fenn magyarságunk, egyáltalán Kárpát-medencei létünk? Pedig hány nép, hány kultúra tűnt már el körülöttünk, hányszor zuhantunk már eszméletlenül a történelem padlójára, s hányan akarták eltiporni, rabigába dönteni nemzetünk? Vajon honnan van ennek a nemzetnek ekkora ereje? Talán onnan, hogy mindig voltak olyan nagyjaink történelmünk során, akik azért küzdöttek, hogy újra és újra „legyen ész és oly szent akarát” a továbblépéshez.

Erkel Ferenc oly korban élt és alkotott, ahol ezeket a nemes és nemzetünk léhért folytatott küzdelmeket napról napra meg kellett vívni. Ezek sorsdöntő pillanatok voltak.

Itt, a Nemzeti Színház ünnepelt karmesterének szobra előtt is juszanak eszünkbe a magyar nyelvért, annak megőrzéséért, használatáért, a magyar kultúra fennmaradásáért hullajtott, olykor keserves verejtékek: hol a magyar nemesi törekvések érvényesítése a Habsburgokkal szemben, hol az ortológusok és

neológusok, azaz a maradiak és az újítók egymás közötti nyelvészeti viaskodásai. Ma már természetes számunkra, hogy magyarul beszélhetünk egymással, magyar nyelvre és irodalomra taníthatjuk gyermekeinket, magyarul fogalmazzuk meg vágyainkat, érzéseinket, és ennek a nyelvnek köszönhetjük irodalmi gyöngyszemeinket, a megannyi csodálatos lírai, epikai és drámai műveinket. Pedig azért sokan, sokat áldoztak, hogy 1844-től magyar legyen a hivatalos nyelv és szókészletünk óriási mértékben gyarapodjon, ezáltal még kifejezőbbé válhasson.

Ha a reformkori nagyjaink, így gróf Széchenyi István – aki egy évi jövedelmét ajánlotta fel egy tudós intézet felállítására, mely – idézem: „...a magyar nyelvet fejelti...”; a „széphalmi mester”, a kor irodalmi és nyelvészeti vezérszelleme, Kazinczy Ferenc; „A magyar helyesírás és szóragasztás főbb szabályai” című mű szerzője, Vörösmarty Mihály és a többiek – Kölcsey Ferenc, Verseghy Ferenc, Szemere Pál, Révai Miklós – meghátrálnak a magyar nyelvért vívott küzdelemben, akkor a herderi jóslat – miszerint beolvad nyelvünk a környező népek nyelvibe –, minden bizonnyal beteljesült

volna. Nem ez történt, s ezért a mai ünnepi alkalmon rájuk is illő tisztelettel kell gondolnunk!

Hiszen ők, Erkel Ferencsel együtt küzdöttek egy közös cél eléréseért: a magyarság felvirágoztatásáért.

És sosem felejthetjük el: minden év január 22-én nemcsak a magyar kultúra napját ünnepeljük, nemcsak nemzeti imádságunk megszületésének atyjának, Kölcsey Ferencnek a költői nagyságát, hanem ezzel együtt, elválaszthatatlanul, Erkel Ferenc Himnusz-komponálását.

Az idős Erkel így emlékezett vissza az alkotás pillanataira:

„Csend van. Ülök és gondolkodom. Hát hogy is kellene ezt a Himnusz megcsinálni? Elém teszem a szöveget, olvasom. Megint gondolkodom. És amint így elgondolkodom, eszembe jut az én első mesteremnek a szava, aki Pozsonyban tanított, azt mondta: fiam, amikor valami szent zenét komponálsz, mindig a harangok szava jusson eszedbe. És ott a szoba csöndességében megzendültek az én fülemben a pozsonyi harangok. Áhítat szállt meg. A kezem a zongorára teszem, és hang hang után olvad, egy óra sem telik belé, és megvan a Himnuszunk.”

Erkel Ferenc, a magyar nemzeti operánk megteremtője bronzszobránál, munkássága előtt tisztelegve és azt méltatva, nem szabad megfeledkeznünk – a teljesség igénye nélkül – az általam még nem említett főbb szerzeményeiről: az 1840-ban készült első operájáról, a Batori Máriáról, 1844-ben bemutatott Hunyadi Lászlóról, az 1857-ben komponált Erzsébet, az 1880-ban szerzett Névtelen hősök és utolsó operáját, az 1885-ben, az Operaházban bemutatott István királyt.

Erkel Ferenc a magyar zene hatalmas egyénisége, pátriárkája volt. Kultuszával és méltó elismerésével még mindig adós az utókor. Bízunk benne, hogy a Gyula városa által felterjesztett szakmai anyagok alapján „Erkel Ferenc zeneszerző szülőháza és a mester életműve” a hungarikum gyűjteménybe kerül. Ahogy a szakmai ajánlások közül Prof. Dr. Batta András, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem volt rektora fogalmazta: „Ha csak nemzetünk Himnuszát és két legnépszerűbb nemzeti operánkat, a Hunyadi Lászlót és a Bánk bánt komponálta volna, akkor is beírta volna nevét legnagyobbjaink sorába.”

Kónya István, Gyula város alpolgármestere